

Lovforslag nr. L 46. Fremsat den 22. oktober 1991 af Glønborg (KRF), Lysholm Christensen (KRF), Jørgen Kvist Jensen (KRF) og Kofod-Svendesen (KRF)

Forslag

til

Lov om ændring af myndighedsloven og bistandsloven

(Overførelse af forældremyndighed)

§ 1

I myndighedsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 443 af 3. oktober 1985, som senest ændret ved lov nr. 793 af 27. november 1990, foretages følgende ændringer:

1. I § 15 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Anmoder flere om forældremyndigheden over barnet, skal statsamtet, før der træffes en afgørelse om forældremyndighed, i en fælles samtale rådføre sig med de personer, der har fremsat anmodning, medmindre dette kan være til væsentlig skade for barnet eller medføre uforholdsmæssig forsinkelse af sagen.«

Stk. 3-5 bliver herefter stk. 4-6.

2. Efter § 16 indsættes som ny paragraf:

»§ 16 a. Indehavere af forældremyndigheden kan udpege indtil fire stedfortrædere, som statsamtet skal indhente udtalelse fra, når der indledes en sag om fastlæggelse af forældremyndighed efter § 15, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, samt §§ 21 og 22, medmindre forældremyndigheden er fastlagt i henhold til § 16 eller det kan være til væsentlig skade for barnet eller medføre uforholdsmæssig forsinkelse af sagen. Statsamtet skal forelægge de konkrete planer for stedfortræderne, inden der træffes endelig beslutning.

Stk. 2. Statsamtet skal desuden indhente udtalelse fra barnets nære kontaktpersoner, inden der træffes afgørelse efter § 15, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, samt §§ 21 og 22, medmindre dette kan være til væsentlig skade for barnet eller medføre uforholdsmæssig forsinkelse af sagen.«

3. Efter § 22 indsættes som ny paragraf:

»§ 22 a. Er der ingen egnede til at overtage forældremyndigheden, skal en midlertidig indehaver af forældremyndigheden vælges blandt en gruppe egnede frivillige, der er godkendt af Justitsministeriet. En person kan højst have midlertidig forældremyndighed over tre børn. Hver 6. måned skal statsamtet vurdere, om den pågældende fortsat skal have forældremyndigheden over barnet.«

4. I § 23 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Indehaveren af forældremyndigheden har ansvaret for, at barnets behov for samvær med dets nære kontaktpersoner opfyldes.«

§ 2

I lov om social bistand, jf. lovbekendtgørelse nr. 817 af 6. december 1990, som senest ændret ved lov nr. 406 af 6. juni 1991, foretages følgende ændring:

I § 32, *stk. 2*, indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum:

- »Det påhviler kommunalbestyrelsen i samarbejde med statsamtet at indhente udtalelse fra barnets nære kontaktpersoner, inden der træffes beslutning, medmindre dette kan være

til væsentlig skade for barnet eller medføre uforholdsmæssig forsinkelse af sagen.«

§ 3

Loven træder i kraft den 1. juli 1992.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Et barn, som oplever den ulykke, at dets forældre af en eller anden grund ikke kan udøve deres normale forældrefunktion, rammes ekstra hårdt, hvis man indskrænker eller afskærer dets forbindelse til andre personer, som barnet kender og holder af.

Når nødvendige beslutninger vedrørende barnet skal træffes, er et grundigt kendskab til barnet og dets hidtidige tilværelse en absolut nødvendighed for at kunne varetage barnets tarv.

Lovforslaget giver de ansvarlige myndigheder en klar pligt til i sådanne vanskelige situationer at inddrage de personer, som kan være til hjælp for barnet. I lovforslaget er disse personer omtalt som barnets nære kontaktpersoner.

Det vil i de enkelte tilfælde være meget forskelligt, hvem der tilhører gruppen af et barns nære kontaktpersoner. Men generelt kan man gå ud fra, at barnets bedsteforældre, søskende til dets forældre, dets eventuelle faddere og nære venner af dets forældre vil tilhøre denne gruppe. Jf. også artikel 5 i FN's konvention af 20. november 1989 om barnets rettigheder, hvoraf det fremgår, at deltagerstaterne ikke kun skal respektere det ansvar og de rettigheder og pligter, som forældrene har, men også tilsvarende ansvar, rettigheder og pligter for så vidt angår medlemmer af den udvidede familie eller samfundet i overensstemmelse med stedlig sædvane samt værger eller andre personer med juridisk ansvar for barnet.

Konventionen foreskriver altså, at en bredere kreds end blot forældremyndighedens indehavere og det offentlige skal inddrages, inden der træffes beslutning om barnets forhold.

Det ligger i sagens natur, at en præcis definition af kredsen af nære kontaktpersoner ikke kan udformes.

Statsamtet er kun forpligtet til at indhente udtalelse fra kontaktpersoner, der er oplyst om, eller som melder sig. Principielt skal statsamtet medtage erklæring fra enhver, der sandsynliggør nær kontakt med familien.

Dette forslag løser kun en lille del af de mange alvorlige problemer, der opstår, når et barn mister

begge eller en af sine forældre, eller når forældrene svigter deres omsorg for barnet.

Den 31. august 1988 nedsatte socialministeren et sagkyndigt udvalg med henblik på en revurdering af bistandslovens bestemmelser vedrørende børn, det såkaldte Graversenudvalg. Udvalget afgav betænkning nr. 1212 om de retlige rammer for indsatsen over for børn og unge den 22. oktober 1990. Betænkningen indeholdt udkast til forslag til lov om ændring af bistandsloven. Da forslagsstillerne forventer, at socialministeren fremsætter forslag til ændring af reglerne i bistandsloven som følge af udvalgsarbejdet, foreslås i denne sammenhæng kun en enkelt ændring i bistandsloven som følge af de foreslåede ændringer af reglerne om forældremyndighed.

Lovforslaget berører følgende paragraffer i myndighedsloven:

1. § 15, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2. § 15 beskriver, hvorledes man skal forholde sig med forældremyndigheden efter dødsfald. § 15, stk. 1, 2. pkt., tager specielt højde for den situation, hvor forældrene har fælles forældremyndighed, men hvor barnet ved dødsfaldet ikke bor hos den efterlevende. Stk. 2 tager stilling til, hvad der skal ske, hvis dødsfaldet bevirker, at ingen har forældremyndigheden over barnet.

2. § 16 bestemmer, at forældremyndighedens indehavere kan tilkendegive, hvem der efter deres død bør have tillagt forældremyndigheden. Tilkendegivelsen følges, medmindre hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod.

3. § 21 bestemmer, at hvis indehaveren eller begge indehavere af forældremyndigheden er forhindret i at træffe beslutning om barnets personlige forhold, kan statsamtet afgøre, hvem forældremyndigheden skal tilkomme, så længe forhindringen varer.

4. § 22 bestemmer, at midlertidige afgørelser kan ændres, hvis det er bedst for barnet.

5. § 23 foreskriver, at den forældre, der ikke har forældremyndigheden over barnet, har ret til samvær.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Ved ændringen sikres det, at de personer, der føler sig knyttet til barnet, og som ønsker at tage sig af det og give det en tryk opvækst, i et møde sammen med statsamtet kan gennemdrøfte barnets situation og i fællesskab medvirke til at finde den for barnet bedste løsning. Under mødet vil repræsentanterne fra statsamtet kunne danne sig et indtryk af de personer, der har anmodet om forældremyndigheden, og deres eventuelle indbyrdes kontakter og forhold. Det kan være en nødvendig viden at have, når statsamtet skal træffe afgørelse om, hvem der skal have forældremyndigheden.

Til nr. 2

I tilfælde af et dødsfald, hvor der ikke har foreligget en tilkendegivelse ifølge § 16 (børnetestamente), eller hvor statsamtet ikke har fulgt denne, eller i tilfælde hvor indehaveren eller begge indehavere af forældremyndigheden ikke er i stand til at træffe bestemmelse vedrørende barnet, skal statsamtet afgøre, hvem forældremyndigheden skal tilkomme. I disse tilfælde er det meget vigtigt, at statsamtet får belyst så mange forhold vedrørende barnet som muligt. Et grundigt kendskab til barnets hidtidige liv er en forudsætning for at undgå forandringer, der af barnet opleves som traumatiske brud, og for at kunne træffe beslutninger, som giver barnet tryk.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at de stedfortrædere, forældrene har kunnet udpege, og barnets nære kontaktpersoner i meget høj grad vil kunne være med til at tegne et mere nøjagtigt billede af barnets hidtidige opvækstvilkår, holdningerne i hjemmet, forældrenes ønsker for barnets fremtid m.v., således at forældremyndigheden tillægges en person eller et ægtepar, der i meget høj grad kan videreføre barnets opdragelse i den retning, der er valgt af forældremyndighedens indehaver/indehavere.

Det foreslås i stk. 1, at forældremyndighedsindehavere skal have mulighed for at udpege op til fire personer, som skal fungere som stedfortrædere, når indehavere af forældremyndigheden ikke selv er i stand til at træffe beslutning. Stedfortræderne skal fremføre de synspunkter og argumenter, de ud fra deres kendskab til barnet og dets forhold mener har betydning for den afgørelse, statsamtet skal træffe.

Statsamtet skal forelægge de konkrete planer vedrørende barnet for stedfortræderne, før der træffes endelige beslutninger.

Forældre er frit stillede med hensyn til, hvem de ønsker at udpege som stedfortrædere, men det vil oftest være personer, som barnet og forældrene har tæt tilknytning til.

Det foreslås i stk. 2, at statsamtet desuden skal indhente en udtalelse fra barnets nære kontaktpersoner, inden der træffes beslutning.

Til nr. 3

I ganske få tilfælde er der ingen blandt barnets eller forældrenes slægtninge eller venner, der ønsker at påtage sig forældremyndigheden over barnet, eller som ud fra en konkret vurdering er egnet til at få forældremyndigheden. I sådanne tilfælde anbefalede arbejdsgruppen bag betænkning nr. 985, at de sociale udvalg kan anbefale et forældremyndigheds-emne blandt en gruppe frivillige, der er egnede til at tage sig af disse børn, eventuelt med henblik på senere adoption.

Advokater er ofte blevet udpeget til at varetage denne opgave. Der har imidlertid forekommet tilfælde, hvor en advokat har haft forældremyndigheden til over tolv børn i flere år.

Det at have forældremyndigheden over et barn, og dermed tage sig af det og dets personlige problemer, er en meget vigtig opgave. Den kan ikke lykkes med et rimeligt resultat, hvis forældremyndighedens indehaver samtidig skal tage sig af 12 andre børns problemer og arbejde for, at de alle får gode og varige opholdssteder. Det foreslås derfor, at en person blandt en frivillig gruppe, der midlertidigt tillægges forældremyndigheden over et barn, kun kan have forældremyndigheden over op til tre børn ad gangen.

For at sikre, at den midlertidige indehaver af forældremyndigheden virkelig arbejder for at finde et varigt opholdssted for barnet ved adoption eller i familiepleje og en varig indehaver af forældremyndigheden, bestemmes det, at statsamtet hver 6. måned skal vurdere, om den pågældende udøver en tilstrækkelig ihærdig indsats for at få barnets forhold stabiliseret. Er det ikke tilfældet, skal forældremyndigheden fratages den pågældende.

Til nr. 4

Det er i en række tilfælde værdifuldt for et barn at opretholde en kontakt til en voksen, som det har haft nær kontakt til, selv om denne person ikke er en af barnets forældre. Det kan f.eks. være i tilfælde, hvor barnet på grund af forældrenes dødsfald risikerer at

miste kontakten med den biologiske familje. Det kan også være i tilfælde, hvor den ene af forældrene dør eller forældrene skilles og den anden ikke gør nok for at bevare kontakten til (eller vedkommende nægter barnet at have kontakt med) den afdødes familie. Det foreslås derfor, at forældremyndighedens indehaver skal sørge for, at barnets behov for kontakt med dets nære kontaktpersoner opfyldes.

I Norge og Sverige findes lignende regler.

Arbejdsgruppen, der afgav betænkning 985 om forældremyndighed og samværsret, fandt, at der kan være en vis risiko for, at en sådan kontakt vil miste sin værdi for barnet, hvis den giver anledning til konflikter. Arbejdsgruppen mente derfor, at en kontakt i disse tilfælde bør ske i forståelse med indehaveren af forældremyndigheden. Forslagsstillerne er enig i, at kontakten så vidt muligt bør ske på frivilligt grundlag. Det fremførte argument kan dog med lige så stor vægt anvendes med hensyn til fastsættelse af samvær med den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden. Forslagsstillerne finder derfor ikke, at denne begrundelse for at undlade at fastsætte regler i lovgivningen om samværsret til barnets nære kontaktpersoner er tilstrækkelig. Barnet kan

have et stærkt behov for kontakt med dets nære kontaktpersoner, og det vil i langt de fleste tilfælde være værdifuldt for barnet at have kontakt med personer, der har kendt barnet, mens det levede undre andre forhold, selv om forældremyndighedens indehaver ønsker kontakten afbrudt.

Til § 2

Ifølge bistandslovens § 32, stk. 2, skal kommunalbestyrelsen i fornødent omfang medvirke til, at der udpeges en egnet indehaver af forældremyndigheden, hvis ingen har forældremyndigheden over et barn. For at sikre, at også kommunalbestyrelsen har opmærksomheden rettet mod barnets nære kontaktpersoner og indhenter udtalelser fra dem, inden der træffes beslutning, foreslås det, at kommunalbestyrelsen i samarbejde med statsamtet skal indhente udtalelserne.

Til § 3

Det foreslås, at forslaget træder i kraft den 1. juli 1992.